

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Факультет рибного господарства та природокористування

**Матеріали наукової Інтернет-конференції молодих
вчених, аспірантів та студентів**

**«Раціональне використання
біоресурсів та охорона
навколишнього середовища»**

17 - 19 березня 2021, м. Херсон

Херсон – 2021

«Раціональне використання біоресурсів та охорона навколишнього середовища». Матеріали наукової Інтернет-конференції молодих вчених, аспірантів та студентів. 17 - 19 березня 2021 р., м. Херсон.

В збірку увійшли матеріали щодо оптимізації експлуатації континентальних гідроекосистем, проблемних питань іхтіології, рибництва та іхтіопатології, впровадженню сучасних і ресурсозберігаючих технологій в аквакультурі, культивування нових об'єктів аквакультури. Висвітлені питання з охорони навколишнього середовища, регіональних екологічних проблем та заходах їх вирішення, акцентована увага на гідроекологічних питаннях та раціональному використанню водних ресурсів, сучасному стані та шляхах збереження природного потенціалу області, оптимізації використання агрооекосистем. Розглянуто сучасні проблеми садово-паркового господарства, дендрології, лісової ентомології та перспективи використання лісових ресурсів Херсонщини.

Проводиться за підтримки Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ХДАЕУ

Відповідальні за випуск: Корнієнко В.О., Бойко П.М., Бойко Т.О.

Всі матеріали представлені в авторській редакції, редколегія не несе відповідальності за недостовірність представленої авторами інформації.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2021

Цуркан Л.В., Яковець С.І. ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ MELANOSCHROMIS СШІРОКАЕ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ПОСАДКИ	51
Шевченко В.Ю., Карпенко В.О. РЕЖИМ БІОГЕННИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ВИРОЩУВАЛЬНИХ СТАВАХ	53
Шевченко В.Ю., Кекух А.В. ТЕРМІЧНИЙ ТА КИСНЕВИЙ РЕЖИМИ В ПРОЦЕСІ ВИРОЩУВАННЯ ЦЬОГОЛІТОК	56
Шевченко В.Ю., Котін О.В. РЕЖИМ БІОГЕННИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ВИРОЩУВАЛЬНИХ СТАВАХ II ПОРЯДКУ	60
Шевченко В.Ю., Петруня Б.В. АМЕРИКАНСЬКИЙ ВЕСЛОНИС ЯК ОБ'ЄКТ КУЛЬТИВУВАННЯ В УМОВАХ ВОДОЙМ УКРАЇНИХ	64
Шевченко В.Ю., Сальніков Ю.С. СТЕРЛЯДЬ ЯК ОБ'ЄКТ КУЛЬТИВУВАННЯ В УМОВАХ ВОДОЙМ УКРАЇНИХ	68
Шевченко В.Ю., Тихомиров А.В. МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕМОНТНО-МАТОЧНОГО СТАДА ВЕСЛОНОСА ВЕДОРЗ	71
Шевченко В.Ю., Турчин В.Ю. ФІЗИКО-ХІМІЧНИЙ РЕЖИМ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ СТАВІВ НОВОТРОЇЦЬКОГО РАЙОНУ	76

**Секція «ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА»**

Алмашова В.С. АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ ОВОЧЕВОГО НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	80
Алмашова В.С. ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ХЕРСОНСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО»	84
Karasik G., Kozichar M. MODERN PROBLEMS OF LAND RECULTIVATION	88
Мельниченко С.Г., Богадьорова Л.М., Вільховська О.З. ВПЛИВ ЗРОШЕННЯ ТА ПІДТОПЛЕННЯ НА СТАН ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНЩИНИ	91
Стратічук Н.В., Нотич І.В. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКОБЕЗПЕКА ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	95
Стратічук Н.В., Ткачук С.О. СУЧАСНИЙ СТАН ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	99

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКОБЕЗПЕКА ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Н.В. Стратічук – к.е.н., доцент, Херсонський ДАЕУ

І.В. Нотич – здобувач вищої освіти, Херсонський ДАЕУ

Взаємовідносини людини і природи споконвіку були непростими. Але особливого загострення вони набули наприкінці ХХ століття, коли господарська діяльність людства за масштабністю та інтенсивністю зрівнялася з природними геологічними процесами і фактично поставила земну цивілізацію на межу екологічної катастрофи.

Екологічна криза набула дійсно всеосяжного характеру. Усі природні екосистеми зазнали потужного антропогенного тиску. Повсюдною дійсністю стали отруйне повітря і водне середовище, ерозія, засолення та виснаження ґрунтів, загибель лісів, кислотні дощі, озонова діра, загроза зміни енергетичного балансу планети, вичерпність корисних копалин, опустелювання, сотні тисячі зниклих видів тварин і рослин, різного роду і масштабу техногенні аварії. Хімічне, радіоактивне та інше забруднення природного довкілля викликає різноманітні, нерідко невиліковні захворювання, незворотні зміни в генетичній структурі клітин, що веде до зростання народжуваності неповноцінного покоління.

Відхилення у стані здоров'я населення, що зумовлене забрудненням довкілля, у значній мірі визначається споживанням людством забруднених продуктів харчування. За даними ВООЗ, здоров'я людини на 70 % залежить від того, що вона споживає. Низькоякісна, забруднена токсичними речовинами їжа викликає ряд захворювань: серцево-судинних, онкологічних, діабету, порушення обміну речовин та інших. Близько 86 % смертності українських громадян зумовлено споживанням недоброякісних продуктів харчування.

Відповідно до затвердження Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку системи громадського здоров'я, з метою зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань та збільшення тривалості життя, серед іншого, важливий акцент робиться на використанні у харчуванні екологічно-безпечних продуктів.

За даними Держстату, середньорічне споживання хліба одним жителем України становить понад 90 кг/рік. А з урахуванням кондитерських борошняних виробів, крупів та інших виробів із зерна та борошна на одну особу в рік припадає понад 107 кг хлібних продуктів. Тому питанню виробництва зернової продукції приділяється в нашій країні важливе значення, часто без врахування якості та екологічної безпечності продукції [1].

Розвитку виробництва зерна, як складової зернопродуктового підкомплексу України, приділяється першочергове значення. Це зумовлено низкою причин: по-перше, потужне зернове господарство – це основа розвитку всіх інших галузей сільського господарства; по-друге, зерно – як цінний і незамінний продукт харчування є основним продовольчим ресурсом, а також сировиною для переробної промисловості; по-третє, виробництво зерна

забезпечує значну частину доходів сільськогосподарських підприємств і є важливим експортним потенціалом для України.

Зернове господарство – це пріоритетна галузь аграрного сектору з високим рівнем конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках. Серед базової сільськогосподарської продукції, яка гарантує продовольчу безпеку країни, зерно займає особливе місце. Це зумовлено винятково важливим його значенням безпосередньо для виготовлення висококалорійних продуктів харчування і насамперед хліба. У більшості країн світу хлібові, як основному продукту харчування населення, немає альтернативи. При зберіганні зерно практично не втрачає своїх якостей, тому придатне для створення державних резервів для виробництва продуктів харчування та кормів [2].

Екологічна безпека зернової продукції має бути пріоритетом на всіх стадіях трофічного ланцюга. Основою гарантування якої є контроль у зерні і продуктах його переробки залишкової кількості пестицидів, радіонуклідів, токсичних елементів і мікотоксинів. Тому, вивчення зазначених вище аспектів є важливим для подолання екологічних ризиків в агросфері, поліпшення продовольчої проблеми і не втрачає актуальності.

Показники якості харчових продуктів – комплекс ознак і властивостей, притаманних кожному виду харчового продукту чи продовольчої сировини, що визначають його харчову цінність і споживчі властивості та дають можливість ідентифікувати конкретний харчовий продукт чи продовольчу сировину [3].

Моніторинг основних показників безпеки продукції (кількісних і якісних) та оперативне реагування на критичні показники є складовою системи продовольчої безпеки країни.

В Україні щорічно проводиться Державна санітарно-гігієнічна експертиза асортименту та обсягів застосування пестицидів, складеного Мінагрополітики відповідно до фітосанітарного стану сільськогосподарських угідь і потреби сільгосптоваровиробників. Асортимент пестицидів в Україні становить близько 268 найменувань, а їхній препаративний тоннаж сягає 36 тис. тонн при потребі 40 тис. тонн, і застосовуються вони на 40 млн. га угідь сільськогосподарського призначення. Ряд асортиментних препаратів за критерієм токсичності, стійкості в навколишньому середовищі, міграції, біоконцентрації та фактичного забруднення об'єктів довкілля належить до 1-2 класу небезпеки. Таким чином, потенційно виникає прямий і відносний ризик небезпеки для здоров'я людини [4].

У сучасних умовах господарювання, хімізація розглядається як один із пріоритетних напрямів інтенсифікації саме сільського господарства, на основі якої вбачаються широкі перспективи розвитку аграрного виробництва в цілому. Очевидно, що на продовольчу безпеку країни ще досить довгий час матиме вплив хімізація сільського господарства, адже вітчизняною і світовою практикою доведено, що без застосування хімічних продуктів унеможлиблюється отримання достатнього рівня урожайності зернової продукції і тим більше – їх нарощування.

Хімізація сільського господарства – це окремий напрям інтенсивного

розвитку аграрного виробництва, що передбачає застосування хімічних речовин у науково збалансованих обсягах та без шкоди навколишньому середовищу, сприяє підвищенню ефективності аграрного виробництва та зміцненню продовольчої безпеки країни в ринкових умовах господарювання.

Законодавство України про пестициди і агрохімікати складається з Закону «Про пестициди і агрохімікати» [5] та інших актів законодавства, прийнятих відповідно до нього.

Основними принципами державної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами є:

- пріоритетність збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів;

- державна підконтрольність їх ввезення на митну територію України, реєстрації, виробництва, зберігання, транспортування, торгівлі і застосування;

- обґрунтованість їх застосування;

- мінімалізація використання пестицидів за рахунок впровадження біологічного землеробства та інших екологічно безпечних, нехімічних методів захисту рослин;

- безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища під час їх виробництва, транспортування, зберігання, випробування і застосування за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами;

- єдність державної політики щодо діяльності, пов'язаної з пестицидами.

Пестициди вітчизняного, а також іноземного виробництва, що завозяться для використання на територію України, повинні відповідати таким вимогам:

- висока біологічна ефективність щодо цільового призначення;

- безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища за умови дотримання регламентів їх застосування;

- відповідність державним стандартам, санітарним нормам та іншим нормативним документам [5].

При застосуванні пестицидів здійснюється комплекс заходів відповідно до регламентів, встановлених для певної ґрунтово-кліматичної зони, з урахуванням попереднього агрохімічного обстеження ґрунтів, даних агрохімічного паспорта земельної ділянки (поля) і стану посівів, діагностики мінерального живлення рослин, прогнозу розвитку шкідників і хвороб.

Державний контроль і нагляд за якістю і безпечністю харчових продуктів здійснюють спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади у галузі охорони здоров'я, захисту прав споживачів, стандартизації, метрології і сертифікації, ветеринарної медицини, карантину рослин. Важливе місце у загальному нагляді за безпечністю харчових продуктів належить Державній служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів, яка проводить поточний контроль дотримання санітарно-гігієнічних показників продовольчих товарів, перевіряє умови їх виготовлення, зберігання та

реалізації.

Згідно з національним законодавством держава забезпечує харчові продукти, вони повинні відповідати таким основним вимогам:

- бути безпечними для здоров'я споживачів;
- мати високу поживну цінність залежно від свого призначення;
- мати привабливий товарний вид та естетичне оформлення із зазначенням спеціальних відомостей стосовно продуктів.

Проблема якості харчової продукції в Україні значною мірою пов'язана із питанням її стандартизації. У світовій практиці існує порівняно невелика кількість схвалених на міжнародному рівні стандартів (стандарти ISO, EN), спрямованих на захист споживачів і гарантування чесної практики у торгівлі. Важливими є нормативні документи Комісії Кодекс Аліментаріус (CAC), які містять інформацію щодо максимально допустимих рівнів показників безпечності харчових продуктів, вимог пакування, маркування, органічного виробництва тощо. У нашій державі чинні національні стандарти (ДСТУ), значна кількість яких не гармонізована зі світовими аналогами, та застарілі ГОСТи, що не переглядалися ще з часів розпаду СРСР. Окрім стандартів, в Україні чинні 6582 технічні умови (ТУ), 236 галузевих стандартів (ГСТУ) та стандартів організацій (СОУ).

Під час проведення перевірки харчової продукції до уваги беруться показники безпечності: хімічні, основними серед яких є вміст антибіотиків, нітрозамінів, сполук важких металів, харчових добавок, нітратів, пестицидів; мікотоксини та мікробіологічні характеристики. Ураховуючи ці показники, на основі виявлених недоліків, виводиться відсоток невідповідності того чи іншого виду продукції вимогам національних стандартів. Такий контроль дозволяє уникнути спалахів багатьох захворювань серед населення, дає можливість боротися із потраплянням на ринок неякісних харчових продуктів, оскільки за їх виявлення, працівники СЕС мають право накладати заборону на їх реалізацію.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скидан О. В. Інституційні засади формування аграрної політики України: монографія. Житомир: Вид-во «Полісся», 2010. 576 с.
2. Мазур В.А., Ткачук О.П., Яковець Л.А. Екологічна безпека зернової та зернобобової продукції. Вінниця: ВНАУ. 2020. – 442 с.
3. Закон України від 06.09.2005 № 2809-IV «Про безпечність та якість харчових продуктів» (із змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-15>
4. Постанова від 4 березня 1996 р. № 295, Київ. — "Про затвердження Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, видання переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні". Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-96-%D0%BF>
5. Закон України від 2 березня 1995 року N 86/95-ВР зі змінами «Про пестициди і агрохімікати» (із змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80>